

PERE VILA (CA. 1465-1538), ORGANISTA
DE LES CATEDRALS DE VIC I VALÈNCIA,
PROBABLE AUTOR DEL *MAGNIFICAT* A 4
(BC: M 1167, *OLIM* E: TarazC 2/3)

JOSEP MARIA GREGORI I CIFRÉ
Universitat Autònoma de Barcelona

RESUM

Pere Vila (ca. 1465-1538) fou el primer membre d'una nissaga de cinc organistes i compositors, que van regir les organisties de les catedrals de Vic, València, Lleida i Barcelona, entre el darrer quart del segle XV i el primer terç del XVII. Format, probablement, amb Gabriel Terrassa a Barcelona, fou organista de les catedrals de Vic (1502-1509, 1523) i València (1510-1517, 1522, 1525-1538). La seva estada a València coincidí amb la presència de Mateu Fletxa al capdavant del magisteri de la capella, època en què el seu jove nebot Pere Alberch (1517-1582) hi completà la formació. La identitat de Pere Vila no tan sols ha estat habitualment confosa amb la de Pere Alberch, sinó que ha generat dubtes raonables a l'hora d'establir el catàleg de l'obra d'ambdós compositors, arran de la diversitat de fonts en què l'autoria ha pervingut sota una única forma nominal: «Vila». En l'estudi es fa l'atribució del *Magnificat* (BC: M 1167, *olim* E: TarazC 2/3) a Pere Vila i se'n presenta la transcripció al seu terme.

PARAULES CLAU: catedral de Barcelona, catedral de Vic, catedral de València, Pere Vila, Pere Alberch, ensalades, renaixement musical a Catalunya, TarazC 2/3.

PERE VILA (CIRCA 1465-1538), ORGANIST OF THE CATHEDRALS
OF VIC AND VALENCIA, PROBABLE AUTHOR OF THE *MAGNIFICAT* A 4
(BC: M 1167, *OLIM* E: TarazC 2/3)

ABSTRACT

Pere Vila (circa 1465-1538) was the first member of a line of five organists and composers who led the organistships of the cathedrals of Vic, Valencia, Lleida and Barcelona between the last quarter of the 15th century and the first third of the 17th. Probably

trained under Gabriel Terrassa in Barcelona, he was the organist of the cathedrals of Vic (1502-1509, 1523) and Valencia (1510-1517, 1522, 1525-1538). His stay in Valencia coincided with the presence of Mateu Fletxa as the chapel master, in a period when his young nephew Pere Alberch (1517-1582) was completing his training there. The identity of Pere Vila has not only been commonly confused with that of Pere Alberch but it has also given rise to reasonable doubts when establishing the catalogue of the work of the two composers due to the various sources in which the authorship has come down to us under a single name: "Vila". In this study, the *Magnificat* (BC: M 1167, *olim* E: TarazC 2/3) is attributed to Pere Vila and its transcription is presented at the end.

KEYWORDS: Cathedral of Barcelona, Cathedral of Vic, Cathedral of Valencia, Pere Vila, Pere Alberch, *ensaladas*, musical Renaissance in Catalonia, TarazC 2/3.

Amb Pere Vila s'inicia una nissaga de cinc organistes i compositors, formada per Pere Vila, oncle (ca. 1465-1538), Pere Vila (ca. 1480-1545), Pere Alberch (1517-1582), Pere Ferrament (ca. 1522-1546) i Lluís Ferran (ca. 1565-1631), que van regir magisteris tan destacats com les organisties de les catedrals de Vic, València, Lleida i Barcelona, entre el darrer quart del segle XV i el primer terç del XVII. La nissaga era originària de la ciutat de Vic i va ser fruit d'un conjunt d'aliances matrimonials que es van produir entre les famílies Vila, Alberch, Ferrament i Ferran en el decurs dels segles XV i XVI.¹

1. PERE VILA, ONCLE DE PERE ALBERCH

Pere Vila era d'origen vigatà i oncle indirecte de Pere Alberch (1517-1582), el cèlebre organista de la seu de Barcelona, tal com ell mateix va expressar en el document d'adquisició del títol d'organista de la catedral per a la seva nissaga. Gràcies a la ressenya del testament que Pere Vila feu a la ciutat de València l'any 1538, hem pogut elaborar diverses hipòtesis sobre la seva genealogia i delimitar-ne el grau real de parentiu envers el seu «nebot» Pere Alberch:

Pere Vila prevera testament fet en poder de Luys Trullench / notari de València, lo primer de febrer any MDXXXVIII / en lo qual fa hereu seu universal a Pau Vila, nebot seu, fill de Johan Vila germà de dit Pere a totes ses voluntats.²

Amb aquestes dades familiars i després de seleccionar dels fons arxivístics vigatans els possibles «Joan Vila» que podien haver estat germans de Pere Vila, vam concloure que devia ser Joan Vila, sabater, fill de Joan i Llorença, casat amb

1. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, «La nissaga dels organistes Vila i les famílies Alberch, Vila, Ferran i Ferrament de la ciutat de Vic al segle XVI», *Recerca Musicològica*, núm. VI-VII (1987), p. 49-76.

2. Arxiu de la Catedral de Barcelona (ACB), *Llibre II borrador dels testaments / Stancia 166*, f. 95. El testament, però, no es conserva a l'ACB.

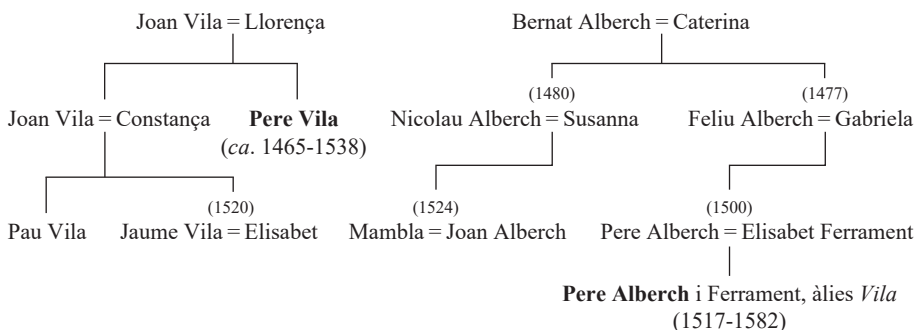
Constança Riera l'any 1486 i probablement nascut, com Pere Vila, entre el 1460 i el 1465.³ Aquesta és l'única família Vila que entronca de forma directa amb els Alberch. Em sembla pertinent que ens aturem en la composició d'aquesta família, atès que Pere Alberch, en el seu testament, feia al·lusió a algunes persones que en formaven part.

Segons la genealogia que hem pogut reconstruir, Joan Vila, sabater, i Pere Vila, organista, eren fills de Joan Vila i Llorença, casats entre els anys 1455 i 1460. Joan Vila va fer tres testaments. En el primer, datat el 16 d'octubre de 1490,⁴ designava marmessors «Petrum Vila fratrem» i la seva esposa, Constança, i hereves universals les seves filles, Constança i Caterina. En el segon testament, datat el 2 d'agost de 1512, feia esment dels fills Margarida, Pere, Antoni i Joan Pau, als quals deixava sota la tutela de la seva esposa i de «Petrum Vila presbyterum beneficiatum sedis fratrem».⁵

Joan Vila dictà el seu darrer testament el 4 de març de 1519. El document esdevingué polèmic pel fet que va nomenar hereu universal el seu net Jaume Alberch, fill del matrimoni que el 1524 contragueren Joan Alberch i Elisabet Mambla. El primer, Joan Alberch, era l'hereu del mas Alberch de Santa Maria d'Oló i un dels fills de Nicolau Alberch i Susanna Arrencada, casat l'any 1480.⁶ Nicolau Alberch, com Feliu Alberch —l'avi de l'organista Pere Alberch—, era fill de Bernat Alberch i Caterina d'Oló;⁷ i Elisabet Mambla, l'esposa de Joan Alberch, era la vídua de Jaume Vila, fill del testador Joan Vila i nebot de l'organista Pere Vila.⁸ Poc abans de traspassar, Joan Vila rebé l'extremunció de mans de Joan Bergadà, prevere, oncle de l'apotecari Onofre Bergadà, un dels cosins que Pere Alberch esmentarà en el seu testament.

El lligam de parentiu entre les famílies de Pere Vila i Pere Alberch esdevindrà encara més evident quan constatem que Joan Alberch, pare de l'hereu del controvertit testament de Joan Vila, era cosí germà del pare de l'organista Pere Alberch. Heus-en ací un arbre simplificat:

3. Arxiu de la Cúria Fumada de Vic (ACFV), *RCM*, 1348, f. 22v.
4. ACFV, *Pere Rusquelles, Manuali*, 1476-1506, f. 10.
5. ACFV, *Bernat de Prat, Apris. test.*, s. f.
6. ACFV, *Bernat de Prat, Manual 4*, s. f.
7. ACFV, *Joan Francesc Franch, Liber test.*, f. 66v.
8. ACFV, *Salvi Beuló, Liber test. I*, 45v-46.

Una altra via que enllaça la família de Pere Alberch amb la de Pere Vila l'ofereix el seguiment d'una deixa instituïda per Pere Alberch en el seu testament, quan esmenta «na Vilara neboda de mossèn Pere Vila».⁹

Efectivament, Magdalena Vila, una filla del germà de Pere Vila, va esposar Llorenç Vilar i redactà les seves darreres voluntats el 8 de juliol de 1584 (va escollir de marmessor l'apotecari Onofre Bergadà, cosí de Pere Alberch).¹⁰ En el seu testament figura, com era consuetud a l'època, amb el cognom del marit i tal com l'esmenta Pere Alberch, Magdalena Vilara, filla de Joan Vila i Constança. Per una altra banda hem pogut constatar que un tal Onofre Senyer, àlies *Vilar*, va esposar una Joana Vilara, filla del matrimoni format el 1543 entre Jaume Alberch, de Santa Maria d'Oló, i Margarida Vilara. Es podria pensar que aquesta Margarida era una germana de Llorenç Vilar.¹¹

Així, doncs, la relació de parentiu entre les famílies del germà de l'organista Pere Vila i la de l'organista Pere Alberch es podia mantenir en més d'una branca. La relació directa d'oncle a nebot, però, no va existir i el sentit de la utilització d'aquests termes cal entendre'l de forma genèrica, com també era usual en aquells temps, és a dir, parents en grau llunyà.

2. PERE VILA, ORGANISTA DE LES CATEDRALS DE VIC I VALÈNCIA

Pere Vila nasqué vers el 1465, atès que en el document d'adquisició del títol de propietari del càrrec d'organista de la seu de Barcelona, datat el 1536, hom recull la seva edat avançada «in septuagesimo vel circa».¹²

9. Arxiu Històric de Protocols de Barcelona (AHPB), *Antic Çafort, Primus liber testamentorum*, 1570-1583, f. 178-180.

10. ACFV, *Francesc Franch, test.*, s. f.

11. ACFV, *Joan Torra, Liber test.*, f. 225. Testament de Sebastià Alberch del 1586, fill de Jaume Alberch i Margarida Vilara.

12. ACB, *Diversos notaris*, s. XVI-XVI, plec solt.

El seu origen vigatà menaria a pensar que el primer contacte amb el món de la música el tingué a l'escola de cant de la catedral de Vic. Tanmateix, tal com es desprèn de l'intercanvi epistolar entre Pere Vila i el capítol barceloní, sembla que de bell antuvi va ser escolà cantor de la seu de Barcelona. El fet que no s'hagin conservat els llibres d'admissió dels escolans dels segles XV i XVI impossibilita certificar de forma documental el pas de Pere Vila per l'escolania barcelonina. Però les afirmacions, tant del capítol com del mateix Pere Vila, en donen fe amb escreix. El seu pas per l'escolania de la seu es produiria, aproximadament, pels volts dels anys 1475-1485, durant l'època dels magisteris de Francesc Santacana, Esteve Estarrats, Guillem Despuig i Mateu Ferrer; els tres darrers, cantors de la capella reial catalana de Joan II.¹³ D'altra banda, hom coneix la presència a l'escolania de la catedral, el 1469, d'un escolà anomenat Joan Vila.¹⁴ Qui sap si es tractava del germà gran de Pere Vila.

En dues de les dotze cartes que s'han conservat de l'intercanvi epistolar que es va produir entre els mesos de gener del 1536 i del 1538, entre Pere Vila, com a organista de la seu de València, i el capítol de la catedral de Barcelona, ell mateix feia memòria del seu pas per la catedral de Barcelona durant la seva puerícia. En una carta de l'1 de febrer de 1537 afirmava: «jo'm recort de ma puerícia lo servei de Déu ab quan compliment s'i feia».¹⁵ En una carta dels capitulars de Barcelona, datada el 29 de desembre de 1536, aquests li demanaven que retornés a Barcelona per «descansar assí en sa valesa, recordat-se del temps de la sua puerícia».¹⁶ I en una altra carta del capítol, redactada entre els mesos de setembre i octubre del 1537, es fa palès que alguns dels capitulars de més edat encara recordaven la seva música: «alguns señors de canonges an recitat la melodia de les obres fetes per vostra reverència»,¹⁷ la qual cosa assenyala que el seu pas per Barcelona no es limità només a l'etapa formativa.

La documentació de la catedral de Vic permet resseguir el pas de Vila a través de diversos apuntaments. En els aniversaris del bienni 1483-1484, entre els apuntaments de beneficis de titulars absents en consta un de «mossen Vila de Barcelona per la capellania en dit / altar VIII sous. absent»¹⁸ —era un benefici a l'altar de la

13. Vegeu els nostres treballs «Mateu Ferrer, tenorista i mestre de cant de la seu de Barcelona (1477-1498)», *Recerca Musicològica*, núm. III (1983), p. 8-37, i «Músics de la Capella Reial Catalanoaragonesa de Joan II i Ferran II a la catedral de Barcelona (1458-1514)», *Butlletí de la Societat Catalana de Musicologia*, núm. III (1995), p. 19-27.

14. Josep SOLER I PALET, «La música a Catalunya. Aplega de materials per contribuir a sa història», *Revista Musical Catalana*, any XII, núm. 144 (1915), p. 367.

15. ACB, *Epistolari 1505-1540*, plec 1536-1540, s. n. Carta de l'1 de febrer de 1537. Cf. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, *La música del Renaixement a la catedral de Barcelona, 1450-1580*, tesi doctoral, vol. I, Bellaterra, UAB, 1986, p. 394-395.

16. ACB, *Llibre Ier / de cartas escrites / per lo M. I. C. / desde / 1515 / a 1540*, f. 459. Cf. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, *La música del Renaixement a la catedral de Barcelona, 1450-1580*, vol. I, p. 393-394.

17. ACB, *Llibre Ier / de cartas escrites / per lo M. I. C. / desde / 1515 / a 1540*, f. 479. Cf. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, *La música del Renaixement a la catedral de Barcelona, 1450-1580*, vol. I, p. 397.

18. Arxiu de la Catedral de Vic (ACV), *Comptes dels aniversaris, 1483-1484*, s. f.

Concepció—, del qual desconeixem si es tractaria d'un benefici de Pere Vila, en aquells anys resident a Barcelona.

El 1502 Vila posseïa el benefici de la Passió de la catedral de Vic,¹⁹ el qual, després del seu traspàs, passà a mans de Jaume Joan Ferrament, prevere de la seu de Vic i germà de la mare de Pere Alberch.²⁰ També posseïa un benefici al monestir de Santa Maria de Savall, un sota l'advocació de sant Sebastià a la parròquia de Santa Maria d'Anglès i la rectoria de Santa Maria de les Lloses, les rendes dels quals les administrava el paraire Pere Alberch, pare de l'organista Pere Alberch i Ferrament, àlies *Vila*.²¹

El 1504, «dominus Petrus Villa» apareix en la secció de pagues de ploms canònics dels aniversaris de la catedral de Vic,²² i entre els anys 1504 i 1506 un prevere homònim seu, també organista, actuava de receptor de les seves rendes dels aniversaris, en diverses ocasions:

Item e rebuts jo Pere Vila per lo dit mosen Pera Vila dos ducats [...] o Item jo Pera Vila atorch aver rebuts de vos mossèn / Pera Sauleda per lo dit mossèn Pera Vila sincoanta sous a sis de octubra [1506].²³

Pere Vila sènior, oncle de Pere Alberch, va obtenir, també, els beneficis de Tots Sants,²⁴ Sant Gabriel²⁵ i d'altres a la catedral de Barcelona, tal com ho acrediten els llibres interns de la seu barcelonina de l'any 1519:

Abril any MDXVIII^o / Perot Vila / Dit die rebem de mossèn Perot Vila en dos Pertides / XIII sous en porrata del dret de la fàbrica de / sos beneficis.²⁶

D'altra banda, el 29 de novembre de 1519, li fou concedida la dignitat d'una canongia a la catedral de Vic:

Die XXVIII novembres anno MDXVIII^o fuit admissus in canonicum et fratrem nostrum honorabile et / providus vir Petrus Vila de dit per capa beato / Petro per eum facienda xxii. libras, et etiam in / fidemissores discretos Gabrielem Gual et Johannem Pradell praesbyteros vicenses beneficia/tos et Anthonium Ferrament paratorem vicensis.²⁷

19. ACFV, *Bernat de Prat*, 1499-1502, s. f.

20. ACV, *Aniversaris*, 1556-1558, s. f.

21. ACFV, *Salvi Beuló, Manual*, 1533-1534 i 1534-1535, s. f.

22. ACV, *Llibre dels aniversaris*, 1504-1506, f. 88.

23. ACV, *Llibre dels aniversaris*, 1504-1506, f. 89 i 191, respectivament.

24. ACB, *Llibres d'albarans de la Pia Almoïna*, 1501-1503, f. 11v. Cf. *Notari Joan Vilana*, 1499-1525, s. f.

25. ACB, *Ròssechs de la fàbrica del any 1492 fins en 1513*, f. 43v, 44; *Llibre de fabriques / son degudes a l'obra / de la seu de Barcelona (per vacants)*, [1514], s. f.

26. ACB, *Llibre de l'Obra*, 1517-1519, f. 42, 56, 72v.

27. ACV, *Llibre de les capes*, 1490, f. 134-135.

Gabriel Gual exercia el magisteri de cant de la seu de Vic des del 1516²⁸ i Antoni Ferrament era l'avi matern de Pere Alberch. Les rebudes anyals, de II lliures i X sous pel dret de la seva capa canonical de la catedral de Vic, inclogueren el canonge Pere Vila entre els anys 1519 i 1522-1527, tot i el testimoni de la seva residència a València.

El 17 de novembre de 1536, amb motiu del seu negoci amb el capítol barceloní per a l'adquisició de la titularitat del magisteri de l'orgue per a ell i els descendents de la seva nissaga, aquest li conferia:

[...] officio organi ut proprietario et honor. Petrum Vila presbitero olim canonico vicense preposito prepositure mensi januarii canonice Barchinone [...].²⁹

D'aquesta manera, el capítol de la catedral de Barcelona acordà d'atorgar-li la dignitat canonical amb els rèdits de la pabordia de gener de la seu, en reconeixement a la seva generosa fundació; això no obstant, Pere Vila no va arribar mai a fer vida canonical a Barcelona. Pocs dies després, el 20 de novembre de 1536, els obrers majors de la catedral signaven àpoca a «Petro Vila presbytero olim canonico vicense preposito prepositures mensis januarii canonice Barchinone de quingentis libris barchinonesis», assegurant que havien venut el censal de 500 lliures que Vila havia dipositat a la taula de canvi en favor del capítol.³⁰ Aquest tema, però, l'abordarem en una altra ocasió.

Desconeixem quan i on degué començar la carrera d'organista de Pere Vila. Ara bé, el testimoni de la seva presència a l'escolania de la catedral de Barcelona vers els anys 1475-1480 mena a pensar que la seva formació es forjà sota els auspicis de Gabriel Terrassa, titular de l'orgue de la catedral de Barcelona entre el 1470 i el 1514 i reputat organista de la capella reial catalanoaragonesa durant els regnats de Joan II i Ferran III.³¹

Les valuoses aportacions de Francesc Villanueva, en què documenta la presència de Vila al capdavant del magisteri de l'orgue de la catedral de València, ajuden a esclarir els seus anys a Vic i, alhora, a discriminar amb més precisió els períodes d'alternança dels dos organistes homònims de la seu de Vic.³²

28. Pere Carbons, Pere Areny, Bartomeu Trullols i Salvador Novell l'havien precedit en el decurs del segle XV. Cf. ACV, *Llibre de la obra de la seu de Vich*, 1426-1433, s. I., i *Liber V porterii*, f. 100 i 102, respectivament.

29. ACB, *Esborranyes de manuals notarial*, 1536-1538, f. 7v-8r.

30. ACB, *Esborranyes de manuals notarial*, 1536-1538, f. 10.

31. Cf. Josep Maria GREGORI, a «L'orgue, els orgueners i els organistes de la Seu en el Renaixement, fins l'arribada de Pere Alberch (1446-1536)», *La música del Renaixement a la catedral de Barcelona, 1450-1580*, p. 257-307.

32. Francesc VILLANUEVA SERRANO, «Mateo Flecha el Viejo en la catedral de Valencia: sus dos períodos de magisterio de capilla (1526-1531? y 1539-1541) y su entorno musical», *Anuario Musical*, núm. 64 (2009), p. 57-108. Villanueva va poder accedir a la consulta dels llibres d'actes i d'administració de la catedral valenciana, cosa que no era possible durant l'època en què treballàvem en la confecció de la tesi doctoral.

Pere Vila començaria a exercir el magisteri de l'orgue de València a mitjan 1510.³³ La seva estada a la catedral valenciana es repartí en tres etapes: entre el 1510 i el 1517, any en què desaparegué dels llibres de comptes de la catedral a partir de la paga de Sant Joan; durant una part del 1522 i des de l'1 d'agost de 1524, en què reaparegué de forma provisional, i la darrera etapa, entre el 1525 i el 1538, en què romangué de forma contínua, sense cap absència documentada.³⁴

Pel que fa a la presència de Pere Vila a Vic, cal tenir present que la documentació administrativa de la seu vigatana conté diverses llacunes entre els anys 1486 i 1516; amb tot, la seva presència està documentada en diverses ocasions. Si bé desconexem el moment de la seva incorporació al magisteri de l'orgue, amb la concessió del benefici de la Passió la seva vinculació amb la catedral de Vic és un fet el 1502.³⁵ En els llibres de comptes d'aquell any hom anotà: «tornia mossèn Perot»,³⁶ que és tal com se'l solia anomenar.

Respecte a la identitat dels dos organistes homònims, hem pogut observar que en els fons arxivístics vigatans, quan hom es referia a Pere Vila sènior —oncle de Pere Alberch—, gairebé sempre ho feia com a «Petrus de Villa», «Petro de Villa» i «Perot Vila», mentre que quan el document feia referència al seu homònim organista, Pere Vila júnior (ca. 1480-1545), hom l'esmentava simplement «Petrus Vila» o «Pere Vila».³⁷

El retorn de Pere Vila a Vic durant els anys de la seva primera absència valenciana, és a dir, a partir de finals de juny de 1517, queda reflectit en les sèries dels llibres dels *Aniversaris* del bienni 1516-1518: «Primo paguí a mossèn Pere Villa per lo salari del orga VIII° dinés».³⁸

El 1520, gràcies a un document exhumat per Francesc Villanueva, Pere Vila es trobava a Nàpols el 28 d'abril de 1520.³⁹ El seu viatge a Nàpols resulta una dada

33. José SANCHIS SIVERA, *La catedral de Valencia*, València, Imp. Francisco Vives Mora, 1909, p. 456, cita una llista amb els organistes que apareixen en els protocols notariais de la catedral, entre els quals consta «Pedro Vila» el 1510.

34. Francesc VILLANUEVA SERRANO, «Mateo Flecha el Viejo en la catedral de Valencia: sus dos periodos de magisterio de capilla (1526-1531? y 1539-1541) y su entorno musical», *Anuario Musical*, núm. 64 (2009), p. 94-95.

35. En el decurs del segle XV, els organistes Francesc Albareda, Claudi Jubert (d'Avinyó), Bernat Albareda, Pere Ponç, Joan Carrarachs i Pere Rusquelles se succeïren en el magisteri de l'orgue vigatà. ACV, *Llibre de la obra de la seu de Vich*, 1402-1403, s. f.; 1426-1433, s. f.; 1484-1486, s. f. Vegeu, també, Joan GUDIOL, «Un organista del segle XV», *Revista Catalana*, núm. v (1921), p. 59 i «De organistes y organers de la catedral de Vich», *Butlletí del Centre Excursionista de Vic*, núm. v (1928), p. 139-142, i Meritxell VINAIXA I PLANAS, «Pere Ponç de Vic, efímer organista de la Seu de Girona el 1473», *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, núm. XXXIV (1994), p. 457-460.

36. ACV, *Comptes del comú*, 1502, s. f.

37. Vegeu pel cas ACFV, *Salvi Beuló, Deffmit. Test.*, 1523-1571, f. 42: «Petrus Vila» (capbrevador major de la Seu, 1528); f. 58: «Petrus de Villa» (prevere, negoci amb el canonge barceloní Antoni Quintana), 1534.

38. ACV, *Llibre dels aniversaris*, 1516-1518, s. f.

39. Francesc VILLANUEVA SERRANO, «Los órganos de la catedral de Valencia en el tránsito del Gótico al Renacimiento», *Nassarre*, 30 (2014), p. 15-68, nota al peu 75. En aquella època la relació

ben significativa, sobretot si tenim present la tradicional presència de cantors catalans i valencians a l'antic regne de Nàpols des de l'època d'Alfons IV el Magnànim, com els mateixos Joan Cornago, Pere Oriola, Bernat Icart o Mateu Ferrer.⁴⁰

El 1522, Pere Vila reaparegué de forma fugaç als llibres de comptes de l'obra de la catedral valenciana, cosa que tornà a fer l'1 d'agost de 1524.⁴¹ D'altra banda, el 28 d'abril de 1523 formava part de la relació dels canonges presents a la seu vigatana,⁴² i també constava en algun apuntament sense datar del *Llibre de l'Obra* del bienni 1522-1524:

Item pos en despese jo dessús dit procurador que de manament / y voluntat del honorable Capítol he donat a mossèn Pere Vila / qui sonà l'orga XIII lliures.⁴³

A partir d'aquella època no es torna a produir cap encavalcament documental entre les figures dels dos organistes homònims de la catedral de Vic. Pere Vila júnior (ca. 1480-1545) seguirà sonant els orgues vigatans fins al Nadal del 1544;⁴⁴ mentrestant, Pere Vila sènior constarà de forma ininterrompuda en la documentació de la catedral valenciana fins al 1538, any del seu traspàs.⁴⁵

Així, doncs, la tercera etapa de la residència a València de Pere Vila comprèn els anys 1525-1538. El 1534 Pere Vila va confiar a Pere Alberch —el pare del jove organista Pere Alberch— la procura de les rendes dels seus benifets, tal com ho hem resseguit en diversos documents notariais:

Ego Petrus Alberch parator civis vicensis procurator ad hoc et alia legitime constitutus / et ordinatus ad honorabile Petro Vila presbitero Valentie residente [...].⁴⁶

---

musical dels països de parla catalana amb Itàlia passava per València, ciutat que es va convertir en la veritable capital mercantil, comercial, artística i musical a partir de la guerra civil catalana de 1462-1472. A tall d'il·lustració, cal fer esment de la presència, el 1487, a la Cort de Ferrara d'Ercole i d'Este dels músics valencians «Petrus de Valentia» i «Bartholomeus de Valentia» (aquest darrer actiu entre el 1484 i el 1503). Cf. Lewis LOCKWOOD, *Music in Renaissance Ferrara 1400-1505*, Oxford, Clarendon Press, 1984, p. 190.

40. Allan W. ATLAS, *Music at the Aragonese Court of Naples*, Cambridge, Cambridge Univ. Press, 1985, p. 89-97.

41. Francesc VILLANUEVA SERRANO, «Mateo Flecha el Viejo en la catedral de Valencia: sus dos periodos de magisterio de capilla (1526-1531? y 1539-1541) y su entorno musical», *Anuario Musical*, núm. 64 (2009), p. 94-95.

42. ACV, *Liber porterii* 6, f. 28v.

43. ACV, *Llibre de l'Obra*, 1522-1524, s. f.

44. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, «La nissaga dels organistes Vila i les famílies Alberch, Vila, Ferran i Ferrament de la ciutat de Vic al segle XVI», p. 56-59.

45. Francesc VILLANUEVA SERRANO, «Mateo Flecha el Viejo en la catedral de Valencia: sus dos periodos de magisterio de capilla (1526-1531? y 1539-1541) y su entorno musical», *Anuario Musical*, núm. 64 (2009), p. 57-108.

46. ACFV, *Salvi Beuló, Manual*, 1534-1535, s. f.

A partir del 1530, la salut de Pere Vila es començà a afeblir. Gràcies a l'intercanvi epistolar amb la catedral de Barcelona, sabem que el gener del 1536 patia mal de gota. Aquell mateix any fou substituït per Miquel Vilar —el seu successor en el magisteri de l'orgue de València el 1538—,⁴⁷ i durant el Nadal del 1533 els seus joves deixebles, Gaspar Sagristà i Pere Alberch, van ser els encarregats de sonar l'orgue valencià. En el decurs del 1534, Pere Alberch fou qui percebé en nom del seu oncle les trenta lliures del sou anual de l'organista.⁴⁸ D'altra banda, la seqüència epistolar entre Vila i el capítol barceloní permet d'entreveure que el jove Alberch va romandre a València de forma continuada fins al març del 1536, i que s'hi desplaçà de nou entre els mesos de gener i març del 1537, i els de gener i febrer del 1538.⁴⁹ En la darrera carta del capítol, datada el 9 de gener de 1538, es feia palès que «mossèn Perot, son nebot, a demanat licència per dos mesos per anar a besar les mans y visitar vostra reverència», atès el delicat estat de salut de Pere Vila; tanmateix, tot i el vistiplau del capítol, aquest l'apressava «per ser sa M[agestat] en esta ciutat [...] y's creu que la emperatris vindrà [...] perçó el pregam (prestada la deguda obediència) [...] li done lisença que torne prest».⁵⁰

Pere Vila redactà les seves últimes voluntats l'1 de febrer de 1538.⁵¹ El seu traspàs es degué produir pocs dies després, ja que el 27 de febrer el capítol de la seu de Girona rebia una carta que Pere Alberch els adreçava des de Barcelona per recomanar-los Gaspar Sagristà per a l'organista de la catedral de Girona. Sagristà, que era natural de Manresa, havia estat company seu a València, on compartiren el mestratge de Pere Vila.⁵²

47. Tot i l'aparició gairebé conjunta de Pere Vila i Miquel Villar, o del Vilar, a la seu valenciana, Villanueva és del parer de descartar la seva hipotètica relació de parentiu pel simple fet que el segon sempre va redactar els seus albarans en llengua castellana, mentre que Vila i el seu nebot ho feren sempre en català. Cf. Francesc VILLANUEVA SERRANO, «Mateo Flecha el Viejo en la catedral de Valencia: sus dos períodos de magisterio de capilla (1526-1531? y 1539-1541) y su entorno musical», *Anuario Musical*, núm. 64 (2009), p. 94-95, nota al peu 165.

48. Francesc VILLANUEVA SERRANO, «Mateo Flecha el Viejo en la catedral de Valencia: sus dos períodos de magisterio de capilla (1526-1531? y 1539-1541) y su entorno musical», *Anuario Musical*, núm. 64 (2009), p. 97, nota al peu 180.

49. Cf. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, *La música del Renaixement a la catedral de Barcelona, 1450-1580*, vol. I, p. 367-373.

50. ACB, *Llibre Ier / de cartes escrites / per lo M. I. C. / desde / 1515 / a 1540*, f. 490. Cf. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, *La música del Renaixement a la catedral de Barcelona, 1450-1580*, vol. I, p. 398 i 424.

51. ACB, *Llibre II borrador dels testaments / Stancia 166*.

52. Després del traspàs de Pere Vila, Gaspar Sagristà va exercir el magisteri de l'orgue de la parròquia de Sant Esteve de València. L'epistolari catedralici gironí, en fer referència a Gaspar Sagristà esmenta la fama de què gaudia Pere Vila en el seu temps: Sagristà és presentat com un «criat del *quondam* mossèn Vila, famós músic que sonava los organs de aquella Seu de València», i també *alumnus illius quibus domini Vila musicorum sua tempestate principis*. Cf. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, «Pere Alberch artífex de la relació musical entre les Seus de Girona i Barcelona en el Renaixement tardà», *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, núm. XXVIII (1986), p. 281-298.

Pere Vila va aconseguir donar forma jurídica a l'adquisició del magisteri de l'orgue de la catedral de Barcelona per a ell i els successors de la seva nissaga, a canvi d'una copiosa donació econòmica que permetria finançar el nou orgue de la catedral i costejar, durant moltes dècades, una bona part del sou de l'organista. El protocol se signà el 18 d'agost de 1536, quatre mesos després que el capítol de la catedral de Barcelona conferís a Pere Alberch el magisteri de l'orgue.⁵³

Arran de la institució de la capitulació entre Pere Vila i el capítol de la catedral de Barcelona en favor dels organistes del seu llinatge, els successius membres d'aquesta nissaga van ser coneguts amb el sobrenom de «Vila». Així s'esdevingué tant per a Pere Alberch i Ferrament, a qui Juan Bermudo en la seva *Declaración de instrumentos musicales* (Osuna, 1555) esmentava entre els millors organistes hispànics del seu temps com a «mossén Vila de Barcelona», com per al seu nebot i successor, Lluís Ferran i Ferrament, el qual era conegut sota la forma nominal de «Lluís Ferran Vila».

Els fruits i beneficis de la llarga estada de Pere Vila a València romanen implícits en el text allegòric sobre l'estat en què es trobava la música i que Mateu Fletxa, oncle, va descriure en la seva ensalada *La viuda*. En fer esment dels darrers grans protectors de la música, Fletxa feia extensiu el seu elogi a la catedral de València: «De yglesia en yglesia / me quiero yo andar / por no mal maridar. / Ante el juez singular, / el cabildo de Valencia, adonde por excelencia / lo siente, / yo, la Música presente, / doy querella criminal [...]». Fletxa compongué *La viuda* vers el 1539, any en què iniciava la segona etapa al capdavant del magisteri de la catedral valenciana.⁵⁴ En aquell moment es complia un any del traspàs de Pere Vila, per la qual cosa l'empremta musical d'aquest darrer encara era ben present en el paisatge musical valencià; d'altra banda, l'al·lusió de Fletxa a l'excel·lència musical de la catedral valenciana no deixava de ser una lloança explícita a la figura del seu organista.

El mapa de la mobilitat de Pere Vila entre Barcelona, Vic, Nàpols i València és, a hores d'ara, el següent:

ca. 1465	naixement a Vic
ca. 1473	escolania de la catedral de Vic [?]
ca. 1478	escolania/cantoria de la catedral de Barcelona
ca. 1483...	organista a Barcelona [?]
1502-1509	organista de la catedral de Vic

53. ACB, *Diversos notaris*, s. xv-xvi, plec solt de 10 f., sense numerar. Cf. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, *La música del Renaixement a la catedral de Barcelona, 1450-1580*, vol. I, p. 360-366 i 394-408.

54. Francesc VILLANUEVA SERRANO, «Mateo Flecha el Viejo en la catedral de Valencia: sus dos períodos de magisterio de capilla (1526-1531? y 1539-1541) y su entorno musical», *Anuario Musical*, núm. 64 (2009), p. 74-77.

1510-1517	organista de la catedral de València
1520	viatge a Nàpols
1522	organista de la catedral de València
1523	organista de la catedral de Vic
1525-1538	organista de la catedral de València
1536	adquisició del magisteri de l'orgue de la catedral de Barcelona per a ell i els successors de la seva nissaga
1538	traspàs a València

3. PERE VILA I PERE ALBERCH: SOBRE LES SEVES IDENTITATS I EL REPERTORI COMPOSITIU

La controvèrsia sobre les identitats entre Pere Vila i Pere Alberch ha generat algunes confusions a l'hora d'establir el catàleg de l'obra compositiva de cadascun d'ells. Fem un breu recorregut per la seqüència historiogràfica que els ha acompanyat des de principis del segle xx, per mirar d'esclarir-ho.

Felip Pedrell fou el primer d'alertar de l'existència de dos músics «Vila», per bé que els subjectes de la seva identificació eren Pere Alberch i Lluís Ferran, els quals reconegué com a «Pere Albert Vila» i «Lluís Albert Vila», respectivament. En cap cas, però, advertí l'existència de Pere Vila, el fundador de la nissaga.

Pedrell va dedicar la primera sèrie dels seus «Músichs vells de la terra» a exposar un seguit de dades i hipòtesis sobre la identitat d'aquells «nous» compositors.⁵⁵ En aquella nova sèrie d'articles, Pedrell citava la crònica de Pere Joan Comes (1583),⁵⁶ però ho feia a través de la versió de Puiggari (1878), el qual interpretà que el cognom del compositor era Vila i el nom, Pere Albert.⁵⁷ Per això Pedrell, sota la influència de Puiggari, va seguir anomenant «Pere Albert Vila» Pere Alberch, tot i conèixer l'existència de l'*Odarum* (*quas vulgo madrigales appellamus*) [BC: M 49], en el títol original del qual l'editor presenta l'autor amb el cognom llatinitzat: «Petro Albercio Vila». Ens sembla evident que si Pedrell hagués tingut

55. Felip PEDRELL, «Músichs vells de la terra. Pere Albert Vila (Continuació)», *Revista Musical Catalana* (Barcelona, Orfeó Català), núm. 1 (1904), p. 3-6; núm. 2 (1904), p. 21-25; núm. 3 (1904), p. 45-46; núm. 26 (1906), p. 22; núm. 27 (1906), p. 41-42.

56. Pere Joan COMES, *Libre de algunes coses asanyalades succeïdes en Barcelona y en altres parts* (Barcelona, 1583), llibre IV, cap. 42, f. 472v-473v [ms. 6 de la Biblioteca de l'Ateneu]. Editat per Josep PUIGGARÍ a *La Renaixensa* (Barcelona, 1878), p. 641-642. Còpies manuscrites a AHCB (ms. L-64, B-37, A-1); BC (ms. 160); Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès (ms. 6).

57. Josep PUIGGARÍ, *Libre de algunes coses asanyalades succeïdes en Barcelona y en altres parts. Format per Pere Joan Comes en 1583 y recòndit en lo Arxiu del Excelentíssim Ajuntament. Ara per primera volta publicat ab deguda llicència baix la revisió de D. Joseph Puiggari oficial dels susdit arxiu*, Barcelona, La Renaixensa, 1878.

accés a alguna de les còpies manuscrites del llibre de Comes, hauria llegit correctament el cognom Alberch.

Després de presentar la descoberta de l'exemplar de l'*altus* de l'*Odorum* (1560-1561), que havia trobat a la biblioteca musical de Joan Carreras i Dagas,⁵⁸ Pedrell relatava que Francesc Pujol hi havia localitzat un joc de quatre quaderns manuscrits de les ensalades de Mateu Fletxa [BC: M 588/1], les quals incloïen també dues ensalades de «Vila»: *El bon iorn* i *La lucha*. D'altra banda, la mateixa biblioteca albergava un quadern de *baxo* de l'edició impresa de les ensalades [BC: M 851].⁵⁹

En el següent número de la sèrie «Músichs vells de la terra», Pedrell agraià «a la diligència investigadora del bon amich el jove artista entusiasta Francesch Pujol» la nova descoberta de dos quaderns manuscrits de tiple i baix amb vuit ensalades de «Flecha», *El bon jorn* i vuit madrigals de «Petrus Vila» [BC: M 588/2]. Pedrell acabava el seu article fent esment de la presència en el *Libro de Cifra Nueva*, de Luis Venegas de Henestrosa (1557), de:

[...] algunes composicions d'en Vila [sic], sense cap mena de dubte d'en Pere Albert, y de Luis Alberto, que crech, també sense cap dubte, que són del nebot d'en Pere Albert.⁶⁰

Arran del coneixement de l'inventari de la biblioteca musical del rei Joan IV de Portugal, que Vasconcelos havia publicat el 1874,⁶¹ en què en els registres 614 i 615 constaven obres de «Petro Albercio Vila», Pedrell es va preguntar si les «Odes, ou Madrigais em varias lingoas» i les «Odes espirituas» correspondrien a l'edició barcelonina del *liber primus* (1561) i *liber secundus* (1560) dels madrigals de «Vila», però no va prestar atenció al registre 443, on constava un llibre de «Tentos de Orgão. DE PETRO VILLA Doctor».⁶²

58. Fou el 1890 quan Felip Pedrell revelava per primera vegada el descobriment de l'existència d'un quadern imprès de l'*altus* de l'*Odorum* de Pere Alberch, dins la biblioteca musical que Joan Carreras i Dagas posseïa a la Bisbal i que havia aconseguit reunir des del 1865. Pedrell efectuà la seva visita a la Bisbal durant el mes de febrer de 1890 i va deixar testimoni de la impressió que li produí en diversos articles: Felip PEDRELL, «Visita a una biblioteca musical», *Ilustración Musical Hispano-Americana* (Barcelona), any III, núm. 53 (2 abril 1890), p. 238-239, primer dels set articles que hi publicà sobre aquest tema; val a dir que, just abans, havia publicat els mateixos textos a *La Vanguardia* dels dies 27 i 29 de març i 1 d'abril d'aquell mateix 1890.

59. Felip PEDRELL, «Músichs vells de la terra. Pere Albert Vila (Continuació)», *Revista Musical Catalana*, núm. 2 (1904), p. 21-25.

60. Felip PEDRELL, «Músichs vells de la terra. Pere Albert Vila (Continuació)», *Revista Musical Catalana*, núm. 3 (1904), p. 45-46.

61. Joaquim de VASCONCELOS, *Primeira parte do Index da livraria de Musica do muyto alto, e poderoso Rey dom João IV* [1649], Porto, Imp. Portuguesa, 1874. El registre 443 figura a la p. 110 consignant com a «Villa (Pietro)», i els següents a les p. 150-151.

62. Felip PEDRELL, «Músichs vells de la terra (Continuació). Adicions a la primera sèrie (segle XVI)», *Revista Musical Catalana*, núm. 27 (1906), p. 41-42.

Mossèn Higiní Anglès sí que va posar èmfasi en l'existència d'aquest registre de la biblioteca de Joan IV, i va considerar que la seva autoria correspondria a Pere Alberch: «és possible que es tracti del nostre grandíssim Vila». ⁶³ El 1920, mossèn Anglès encara no coneixia l'existència de Pere Vila; de fet, quan l'any següent publicava els madrigals de Brudieu, seguia considerant que «Pere Albert Vila» o «Pere Vila» eren dues formes nominals que corresponien a una mateixa identitat. ⁶⁴ Fou amb motiu de l'edició de la seva primera ressenya biogràfica sobre Pere Alberch, el 1923, quan mossèn Anglès va començar a considerar que la grafia *Pere Alberch Villa* era «la firma autèntica del celebèrrim organista català, com pot veure's en els llibres de l'Arxiu Capitular de la Seu de Barcelona, on l'hem trobada una pila de vegades sempre escrita així». ⁶⁵

El 1954 veia la llum el cèlebre *Diccionario de la música Labor*, endegat per Joaquim Pena i que va culminar mossèn Anglès, conjuntament amb Miquel Querol i un equip de trenta-nou col·laboradors. Pere Alberch ja constava introduït pel seu cognom correcte dins la lletra «A» —«ALBERCH VILA, Pedro (tambien VILA o VILLA simplemente)»—, però en l'apartat destinat al catàleg compositiu el diccionari explicitava que «se ha perdido su Libro de Tientos para órgano que en otro tiempo se guardava en la rica Bibl. del rey Juan IV de Portugal» i en la secció del repertori polifònic, després d'esmentar un *O Crux fidelis* a cinc veus, ⁶⁶ s'hi afegia «un *Magnificat* a 4 v., ambos ms.». ⁶⁷ En aquesta ressenya, doncs, mossèn Anglès va atribuir a Pere Alberch tant el llibre de «Tientos de Orgão. DE PETRO VILLA Doctor» de la Biblioteca de Joan IV, com aquest misteriós *Magnificat* a 4, del qual no es donava cap més referència.

Quan l'any següent, el 1955, el mateix mossèn Anglès publicava les ensalades de Mateu Fletxa, a l'hora de parlar del repertori compositiu d'Alberch explicità el següent:

[...] por indicios que tenemos existió otro Vila anterior a éste; conocemos varias obras polifónicas de caracter sagrado, atribuidas a *Vila*, algunas de las cuales pertenecen sin duda al Vila más antiguo. ⁶⁸

Tot i que no en digué res més, sembla plausible pensar que amb l'expressió «conocemos varias obras polifónicas de caracter sagrado, atribuidas a *Vila*» mos-

63. Higiní ANGLÈS, *Catàleg dels manuscrits musicals de la col·lecció Pedrell*, Barcelona, BC i IEC, 1920, p. 61.

64. Felip PEDRELL i Mn. Higiní ANGLÈS, *Els madrigals i la missa de difunts d'en Brudieu*, Barcelona, IEC i BC, 1921.

65. Higiní ANGLÈS, «Els organistes i la música d'orgue a Catalunya en els segles XVIIè. i XVIIIè», *Revista Catalana de Música* (Barcelona), núm. 1 (1923).

66. Mossèn Anglès es referia a l'himne *O Crux ave spes unica* a 4 [BC: M 587, f. 84v].

67. Joaquim PENA i Higiní ANGLÈS, *Diccionario de la música Labor*, Barcelona, Labor, 1954, vol. I, p. 34.

68. Higiní ANGLÈS, *Mateo Flecha († 1553): 'Las ensaladas (Praga, 1581)'*, Barcelona, Biblioteca Central, 1955, p. 37.

sèn Anglès feia una atribució implícita de la *Lamentatio* a 3 [BOC: Ms. 6]⁶⁹ i del *Magnificat* a 4 [BC: M 1167] a aquest Vila més antic, tot i que, un any abans, aquesta darrera obra encara formava part de la llista de les obres d'Alberch del diccionari Labor.

El 1965, amb motiu de l'extens estudi introductori que feu a l'edició del *Libro de Cifra Nueva*, de Venegas de Henestrosa (1557), mossèn Anglès va establir que l'autoria dels *tientos* XII i XIII de «Vila», inclosos per Venegas, corresponia a:

Pedro Alberch y Vila, el célebre organista de la catedral de Barcelona [...] su verdadero nombre es el que escribimos nosotros, si bien se le conocía asimismo con el simple nombre de «Vila», su apellido materno.⁷⁰

Però l'enigma amb què mossèn Anglès va presentar l'atribució d'unes «obras polifónicas de carácter sagrado», entre elles el *Magnificat*, a «otro Vila anterior a éste», va intrigar els futurs investigadors. El 1971, Josep Romeu va posar en dubte, d'una banda, l'existència del *Libro de tientos* que citava mossèn Anglès —tot i l'edició de l'inventari de la biblioteca de Joan IV publicat per Vasconcellos el 1874—, i, de l'altra, l'atribució de l'enigmàtic *Magnificat* a 4 a Pere Alberch en el diccionari Labor, que, deia Romeu, «no veo consignado en ninguna de las fuentes a que he tenido acceso». Finalment, afirmava:

[...] ignoro en que se basa Mons. Anglés, en su ed. FLECHA, *Ensaladas*, 37, para apuntar enigmáticamente: «Por indicios que tenemos, existió otro Vila anterior a éste; conocemos varias obras polifónicas de carácter sagrado, atribuidas a “Vila”, algunas de las cuales pertenecen sin duda al Vila más antiguo.»⁷¹

Mossèn Josep Pavia, en la seva tesi *La música en la catedral de Barcelona en el siglo XVII* (Universitat de Barcelona, 1979), donava a conèixer els documents relatius a la concessió, el 1580, de la coadjutoria de Lluís Ferran a Pere Alberch, en els quals es fa esment de l'existència d'un Pere Vila sènior i d'uns pactes que aquest signà amb el capítol de la catedral.⁷² Poc després, reiterava el mateix sense aportar cap nova documentació sobre el tema:

69. La lamentació *O vos omnes* a 3 pertany a Pere Alberch, d'acord amb el catàleg del repertori compositiu dels músics «Vila» que vam establir a *La música del Renaixement a la catedral de Barcelona, 1450-1580*, vol. II, p. 609-649.

70. Higiní ANGLÈS, *La música en la corte de Carlos V*, vol. I, Barcelona, CSIC, 1965, p. 172-173. Més endavant (p. 176), desautoritzava la hipòtesi que Pedrell havia defensat sobre la identificació entre el nebot de Pere Alberch, Lluís Ferran, i el «Luys Alberto», autor de les salmòdies dels números 94 i 95 del llibre de Venegas de Henestrosa. Mossèn Anglès pensava, com és natural, que «Vila» era el cognom matern de Pere Alberch.

71. Josep ROMEU FIGUERAS, «Notas a la bibliografía del músico Pere Alberch Vila», *Anuario Musical*, núm. XXVI (1971), p. 75-92.

72. Josep PAVIA I SIMÓ, *La música a la catedral de Barcelona, durant el segle XVII*, Barcelona, Fundació Salvador Vives Casajuana, 1986, p. 251-254.

Pere Vila senior, inicia la serie de tres grandes organistas de nuestra Catedral, pertenecientes todos ellos a una misma familia de Vic.⁷³

Això no obstant, mossèn Pavia ignorava el document fundacional signat entre Pere Vila i el capítol el 16 d'agost de 1536, la correspondència entre Pere Vila —organista a València— i el capítol barceloní (1536-1538), així com tota la documentació notarial i eclesiàstica servada als arxius vigatans, que permetria identificar amb claredat cinc organistes «Vila».

Efectivament, a partir del 1987 i a mesura que donàvem a conèixer els primers treballs sobre l'obra madrigalesca de Pere Alberch,⁷⁴ vam començar a publicar els primers estudis de referència sobre Pere Alberch i la nissaga vigatana dels músics «Vila»,⁷⁵ tant pel que fa a la recomposició del relat biogràfic de cadascun d'ells com a la identificació i a l'establiment del seu llegat compositiu.⁷⁶

Amb tot, l'únic dubte que roman obert sobre les atribucions del respectiu repertori compositiu fa referència al llibre de «Tentos de Orgão. DE PÉTRO VILLA Doctor», desaparegut amb la biblioteca de Joan IV de Portugal. Mossèn Anglès l'atribuï a Pere Alberch, la qual cosa també vam fer nosaltres en el seu moment, tot i que la forma nominal «Petro Villa» troba molta més correspondència amb les maneres amb què hom designava Pere Vila en la documentació de l'època que no pas amb Pere Alberch.

Pel que fa a les ensalades *El bon jorn* i *La lucha*, incloses sota l'autoria de «Vila» en l'edició de les ensalades de Fletxa (Praga, 1581), Maricarmen Gómez considerava la hipòtesi que es poguessin atribuir a Pere Vila, atenent la vinculació d'aquest darrer amb València i el context valencià en què es desenvolupà aquest gènere.⁷⁷ El plantejament de Gómez, prou raonable des de l'òptica d'una lògica estrictament científica, no té en compte, però, els criteris musicals que acompanyen la composició d'aquestes obres, és a dir, els elements formals i sintàctics que en configuren l'estil, els quals són, precisament, els que atorguen solidesa a l'atribució de les dues ensalades a Pere Alberch. Això ja ho vam establir així el 1986,

73. Josep PAVIA I SIMÓ, «Historia del órgano mayor de la catedral de Barcelona (1538-1952)», *Anuario Musical*, núm. XXXV (1978-1980), p. 82.

74. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, «El Manierisme a Catalunya a través dels Madrigals de Pere Alberch (1560-61) i de Joan Brudieu (1585)», *Nassarre*, núm. III (1987), p. 99-112, i «La estilística manierista en el *Liber Primus* (1561) de los Madrigales de Pere Alberch», *Nassarre*, núm. IV, vol. 1-2 (1988), p. 105-117.

75. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, «Assaig crític-bibliogràfic sobre Pere Alberch i Ferrament, àlies Vila (1517-1582)», *Anuario Musical*, núm. 42 (1987), p. 93-104, i «La nissaga dels organistes Vila i les famílies Alberch, Vila, Ferran i Ferrament de la ciutat de Vic al segle XVI», *Recerca Musicològica*, núm. VI-VII (1987), p. 49-76.

76. Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, «Vila», a *Diccionario de la música española e hispanoamericana*, vol. 10, Madrid, SGAE, 2002, p. 885-888. La direcció del *Diccionario* va preferir reunir sota un sol epígraf les veus relatives a Pere Vila, Pere Alberch i Ferrament, Pere Ferrament i Vila i Lluís Ferran i Ferrament.

77. Maricarmen GÓMEZ MUNTANÉ, '*Las ensaladas (Praga, 1581)*' con un suplemento de obras del género, vol. I-II, València, Institut Valencià de la Música, 2008.

arran de l'estudi i la transcripció de la seva obra compositiva dins la nostra tesi doctoral.

D'altra banda, avui dia, gràcies als estudis de Villanueva, sabem que Alberch no només va romandre a València entre els anys 1536 i 1537, tal com es desprèn de l'intercanvi epistolar entre Pere Vila i el capítol de la seu de Barcelona, sinó que ja va substituir el seu oncle durant les festes de Nadal del 1533 i també en el decurs del 1534, en què rebé el sou de l'organista en nom de Pere Vila.⁷⁸ Si bé és cert que, a hores d'ara, es desconeix la data de l'inici de la residència del jove Alberch a València, per formar-se sota el mestratge del seu oncle, considerem que és molt alta la probabilitat que fos vers el 1530, dins del marc de la primera època en què Mateu Fletxa [Freixa?]⁷⁹ comandava el magisteri de la capella de la catedral valenciana, entre el 1526 i el 1531.

Aquest fet també ajuda a entendre i situar en el context de la catedral de València la composició de les seves dues ensalades: *La lucha*, l'escriptura de la qual es pot datar pels volts del 1530-1531, i *El bon jorn*, més elaborada, que escriví pels volts del 1536, just abans de la seva marxa de València, amb citacions temàtiques que també apareixen a *Los chistes* i a *La bomba*, de Fletxa oncle. L'empremta i la influència musical de Fletxa, probable mestre d'Alberch a València juntament amb Pere Vila, s'hi fa ben palesa.

D'altra banda, és evident que el jove Alberch ja era conegut amb l'àlies *Vila*, el cognom del seu oncle, des dels seus anys de formació a la catedral de València. Per això no ha de causar estranyesa que l'autoria de les seves dues ensalades es presenti sota el cognom «Vila», tant a la taula com a l'interior dels quaderns de l'edició impresa. Si ens cenyim a l'òptica musical, la distància entre el llenguatge i l'estil de Vila i el d'Alberch és ben notòria: oncle i nebot es porten més de cinquanta anys; més de dues generacions de compositors els separen, una distància que el seu repertori compositiu evidencia.

La hipòtesi que, des d'una òptica estrictament historiogràfica, planteja l'autoria de Vila per a les dues ensalades —deixant de banda, per un moment, la incongruència musical adés esmentada— menaria a concloure que hauria estat Vila el veritable creador de l'ensalada valenciana. Pere Vila era quasi una generació anterior a Mateu Fletxa; la seva presència a la catedral de València —el centre on l'ensalada adquirí el seu format valencià— està documentada des del 1510. Si ens atenim només a aquests fets, seria fàcil argumentar que les ensalades de Vila po-

78. Francesc VILLANUEVA SERRANO, «Mateo Flecha el Viejo en la catedral de Valencia: sus dos períodos de magisterio de capilla (1526-1531? y 1539-1541) y su entorno musical», *Anuario Musical*, núm. 64 (2009), p. 96-97.

79. Villanueva assenyalava que en la signatura autògrafa de nou albarans de la primera època, el músic emprà la forma «Frexa» i afegeix: «todo apunta a que fuese "Freixa", escrito en la ortografía actual, el original patronímico del músico, mientras que la forma "Flecha" habría surgido como resultado de dos cambios consonánticos, uno fruto de la castellanización ("ch" por "x") y otro como fenómeno lingüístico habitual en ambas lenguas ("l" por "r")». Francesc VILLANUEVA SERRANO, «Mateo Flecha el Viejo en la catedral de Valencia: sus dos períodos de magisterio de capilla (1526-1531? y 1539-1541) y su entorno musical», *Anuario Musical*, núm. 64 (2009), p. 79.

drien haver estat anteriors a les de Fletxa i que fos Vila qui establís les bases del nou gènere que Fletxa va saber desenvolupar a partir del 1526, arran de la seva incorporació al magisteri de la catedral de València. En tal cas, la font de les citacions temàtiques que apareixen a *Los chistes* i *La bomba*, de Fletxa, caldria cercar-les a *El bon jorn*, i no a l'inrevés. I si seguíssim amb l'argument d'atribuir les dues ensalades a Vila i no a Alberch, també es podria adduir a favor seu que la diferència estilística vindria justificada per la convinguda distància idiomàtica entre el llenguatge litúrgic —amb el seu perfil canònic i conservador— i el del repertori en romanç, obert a la modernitat i, en el cas de l'ensalada, evocador d'un volgut estil pseudopopular. Tanmateix, però, després d'haver interpretat de forma successiva el *Magnificat* i *El bon jorn* en diversos concerts,⁸⁰ es fa ben evident que la diferència idiomàtica que separa ambdues obres no obeeix a una duplicitat lingüística de caràcter funcional, sinó a la simple distància generacional que separa el llenguatge i l'estil de Vila del d'Alberch. Això ens referma, una vegada més, en la conveniència d'interpretar les transcripcions musicals abans de convertir-les en edicions musicològiques.

Per tancar aquest tema, cal també tenir present que quan Alberch demanà llicència per publicar obres «de canto llano, y de órgano y de missas, motetes y madrigales» el 1559,⁸¹ en cap cas va fer esment de les dues ensalades, la qual cosa sembla indicar que estava al corrent del projecte de Pere Pujol d'editar-les amb les de Mateu Fletxa el 1557.⁸² Pujol, documentat per Muñoz a la seu de València entre el 1510 i el final del 1535,⁸³ no només hauria conegut personalment el jove Pere Alberch, sinó que, molt probablement, hauria obtingut de les seves mans les còpies de les dues ensalades, així com l'autorització per publicar-les.

Tornant al repertori compositiu de Pere Vila, l'única obra conservada que se li pot atribuir, amb un cert grau de certesa, és el *Magnificat* a 4 (BC: M 1167). Aquesta composició es conserva en un manuscrit de quatre folis numerats —f. 58v-61—, que va ser desmembrat del llibre de polifonia E: TarazC 2/3, al qual pertanyia a l'origen. L'autoria de l'obra és consignada sota la forma «Villa» a la taula del llibre de polifonia que es conserva a TarazC 2/3, però sota la forma «Vila» en el foli 58v del manuscrit BC: M 1167.

La desmembració d'aquests folis del corpus original es deuria produir abans de l'estiu del 1930, atès que en el *Llibre de Registre de Música* de la Biblioteca de

80. Un d'ells celebrat amb el grup De Canendi Elegancia a la capella de Santa Àgata de Barcelona per cloure el simposi *Pere Alberch (1517-1582) i la música del Renaixement a Catalunya*, organitzat per la Societat Catalana de Musicologia, amb la col·laboració del MUHBA, el 17 de novembre de 2017, per commemorar el 500è aniversari del naixement de Pere Alberch.

81. Josep Maria MADURELL, «La imprenta musical en España. Documentos para su estudio», *Anuario Musical*, núm. VIII (1953), p. 230-236.

82. Josep Maria MADURELL, «La imprenta musical en España. Documentos para su estudio», p. 230-231, en què reproduí el document de l'autorització reial, datat a Valladolid el 16 d'agost de 1557.

83. Ferran MUÑOZ, *Mencía de Mendoza y la Viuda de Mateu Flecha*, València, Institució Alfons el Magnànim, 2001, p. 65, nota al peu 252.

Catalunya l'entrada del manuscrit apareix consignada entre els mesos de juny i agost del 1930: «Vila. Magnificat a 4 veus (posat a part armari XVI)».⁸⁴

Malgrat això, quan el 1960 mossèn Anglès feia la descripció del manuscrit número 2 de l'Archivo Musical de la Catedral de Tarazona, en reproduïa la taula on segueix constant amb el número 33: «VILLA: Et exultavit...LIX», però en cap moment va al·ludir a la desmembració d'aquests folis de l'original i a la seva nova ubicació.⁸⁵ Justo Sevillano, el 1961, citava la taula del manuscrit d'aquesta manera: «33. (ff. 60-62). Villa. *Magnificat*, a 4 voces; versos pares, incompleto».⁸⁶ Les descripcions que en feren l'un i l'altre semblaven seguir donant crèdit de la presència del *Magnificat* en el corpus del manuscrit de Tarazona. L'obra, però, feia, com a mínim, trenta anys que ja no hi era.⁸⁷

Pel que fa a l'atribució de l'autoria de l'obra de «Vila» a Pere Vila, cal tenir present que el llibre de polifonia de Tarazona és una antologia de polifonia eclesiàstica, copiada dins del primer terç del segle XVI, amb repertori d'autors de la seva generació, com ho foren Escobar, Alva, Peñalosa, Anchieta, Marlet⁸⁸ i Josquin Des Prés, entre d'altres, la majoria dels quals van romandre actius, com a terme mitjà, entre els anys 1470 i 1530, aproximadament.

D'altra banda, els elements que configuren el llenguatge formal i estructural de l'obra des dels àmbits tissitursals, l'alternança en el tractament de versets a dues, tres i quatre parts, la fidelitat canònica del *cantus firmus* en la veu superior, els paral·lelismes intervàlics de terceres i sisenes, l'ús de quartes paral·leles cadencials (arcaïsmes de doble sensible), les imitacions en *fuga realis* entre dues i tres veus, les subtilitats en el tractament musical del text... situen de ple el *Magnificat* de Vila en el context estilístic del repertori eclesiàstic de l'època de Josquin Des Prés i Loyset Compère, dos dels principals referents internacionals de la seva generació, presents també a TarazC 2/3.

84. BC: M 3709, f. 25v.

85. Higiní ANGLÈS, *La música en la corte de los Reyes Católicos*, vol. I, Barcelona, CSIC, 1960, p. 122-123.

86. Justo SEVILLANO, «Catálogo musical del Archivo Capítular de Tarazona», *Anuario Musical*, núm. XVI (1961), p. 149-176.

87. Val a dir que, en aquells anys, no era infreqüent l'intercanvi de documents entre els responsables dels arxius eclesiàstics, biblioteques i d'altres institucions; ens decantem a pensar que es tractaria més d'un cas de bescanvi que no pas d'un cas de manllevament o d'una sostracció.

88. Autor d'un *Magnificat* a 4 en el mateix manuscrit TarazC 2/3 f. 54v-57, Antoni Marlet havia estat mestre de cant de la capella nobiliària de l'infant Enric d'Empúries abans de ser nomenat mestre de la catedral de Tarragona, el 8 de juny de 1506. Sobre això, vegeu Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, «Joan Ferrer, mestre de cant i organista de la catedral de Barcelona (1513-1536), autor del motet "Domine non secundum" del *Cancionero Musical de Segovia* (CMS) (E: SegC, s. s.)», *Revista Catalana de Musicologia*, núm. X (2017), p. 45-65.

4. [PERE] «VILA». *MAGNIFICAT* A 4. BC: M 1167, F. 58V-61
(*OLIM* E: TarazC 2/3)⁸⁹

Magnificat

BC: M 1167, f 58v-61
(olim E: TarazC 2/3)

VILA
[= Pere Vila (ca. 1465-1538)]

Ma - gni - fi - cat á - ni - ma - me - a Dó - mi - num.

[Cantus]

[Tenor 1]

[Tenor 2]

[Bassus]

Et ex - sul - ta - vit, et ex -

Et ex - sul - ta - vit, et ex -

Et ex - sul - tá - vit spi - ri -

vit spí - ri - tus me -

sul - ta - vit spi - ri -

sul - ta - vit spi - ri -

tus me - us me - us,

us, spí - ri - tus me - us,

tus me - us, me - us,

tus me - us, spi - ri - tus me - us.

© Josep Maria Gregori i Cifré, 1984

89. La primera transcripció del *Magnificat* aparegué a Josep Maria GREGORI I CIFRÉ, *La música del Renaixement a la catedral de Barcelona, 1450-1580*, vol. II, p. 727-754, amb una reducció a la meitat dels valors originals.

2

26

In De o sa -

In De o sa -

In De o sa -

In De o sa -

34

lu ta ri me o.

lu ta ri me o.

lu ta ri me o.

lu ta ri me o.

Qui - a re - spe - xit hu - mi - li - tá - tem an - cil - læ su - æ.

Ec - ce e - nim ex hoc be - á - tam me di - cent o - mnes ge - ne - ra - ti - ó - nes.

[Cantus]

Qui - a fe - cit mi

[Tenor 2]

Qui - a fe - cit mi hi ma

49
 hi ma

56
 gna, qui po - tens est, qui po
 gna, qui po - tens est, qui po

63
 tens est. Et san - ctum
 tens est. Et san - ctum

72
 no
 no

81
 men e jus,
 men e jus,

87
 et san - ctum no men e jus.
 et san - ctum no men e jus.

4

Et mi-se-ri-cór-di-a e-jus in pro-gé-ni-es et pro-gé-ni-es ti-mén-ti-bus e-um.

[Cantus] Fe

[Tenor 1] Fe - cit po - ten - ti - am

[Tenor 2] Fe - cit po - ten - ti - am in

101 cit po - ten - ti - am in bra - chi - o
in bra - chi - o su -
bra - chi - o su -

108 o su - o, in bra - chi - o su -
o, fe - cit po - ten - ti - am in bra - chi - o su -
o, fe - cit po - ten - ti - am in bra - chi - o su -

114 o. Di - sper - sit
o. Di - sper - sit su - per - bos
o. Di - sper - sit su - per - bos

120

su - per - bos men - te cor -
men - te cor - dis su -
men - te cor - dis su - i,

126

dis - su - i, di - sper - sit su -
i, di - sper - sit su - per - bos men -
di - sper - sit su - per -

133

per - bos men - te cor - dis su - i.
te co - dis su - i.
bos men - te cor - dis su - i.

De - pó - su - it po - ten - tes de - se - de et e - xal - tá - vit hú - mi - les.

6

[Cantus]

[Tenor 1]
E - su - ri - en

[Tenor 2]

[Bassus]
E - su - ri - en

144

E - su - ri - en - tes im - ple - vit

tes im - ple - vit bo

E - su - ri - en - tes im

tes im - ple - vit bo

151

bo

nis, bo

ple - vit bo nis.

158

nis. Et di - vi - tes

nis. Et di - vi - tes

nis. Et di - vi - tes

166

di - vi - tes di mi sit

di mi sit

vi - tes di mi sit

tes di mi sit

172

in a - nes, et

in a - nes, et

sit in a - nes,

in a nes

8

179

di vi - tes di - mi sit

di - vi - tes di - mi sit

et di - vi - tes di - mi sit

et di - vi - tes di - mi sit in -

186

in - a

in - a nes, in - a

in - a

a

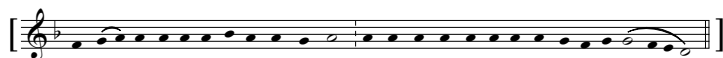
193

nes.

nes.

nes.

nes.

Sus-cé - pit Is-ra-el pú-e-rum su-um, re-cor-dá-tus mi-se-ri-cór-di-æ su-æ.

[Tenor 1]
Si - cut lo - cu - tus est

[Tenor 2]
Si - cut lo - cu - tus est,

[Bassus]
Si - cut lo - cu -

307
ad pa -

ad pa -

tus est ad pa -

214
tres no -

tres no -

tres no - stros,

222
stros, ad pa - tres no - stros.

stros, ad pa - tres no - stros.

ad pa - tres no - stros.

10

228

A - bra - ham et se -
 A - bra - ham et se - mi - ni
 A - bra - ham et se - mi - ni

234

- mi - ni e - jus in sæ - cu - la.
 e - jus in sæ - cu - la.
 e - jus in sæ - cu - la.

Gló - ri - a Pa - tri et Ff - li - o et Spi - rí - tu - i San - cto.

[Cantus] Sic - ut e -
 [Tenor 1] Sic - ut e - rat e -
 [Tenor 2] Sic - ut e -
 [Bassus] Sic - ut

249

rat in prin - ci - pi - o, in prin - ci - pi -

rat in prin - ci

rat in prin - ci - pi -

e - rat in prin - ci - pi -

256

o, et nunc et sem -

pi - o, et nunc et sem -

o, et nunc et sem -

o et nunc et

264

per,

per, et in sæ -

per, et

sem per, et in sæ -

12

272

et in sæ - cu - la sæ - cu -
 cu - la sæ - cu - lo
 in sæ - cu - la sæ - cu - lo
 cu - la sæ - cu - lo

280

lo rum, sæ - cu - lo - rum,
 rum, sæ - cu -
 rum, sæ - cu - lo - rum,
 rum, sæ - cu - lo - rum,

288

sæ - cu - lo - rum. A - men, a - men, a - men.
 lo - rum. A - men, a - men, a - men.
 sæ - cu - lo - rum. A - men, a - men, a - men.
 sæ - cu - lo - rum. A - men, a - men, a - men.